

25.32x36.89	1	6	עמוד	דיעות אחרונות - ממון	16/04/2018	63137596-0
עו"ד רות דיין וולפנר - 17050						

משפט

5 סימני דרך משפטיים

לרגל יום העצמאות ה־70: בכירים בעולם המשפט כותבים על 5 פסקי דין חשובים שניתנו מקום המדינה

מאת ליטל דוברוביצקי

ישראל תחגוג השבוע 70 פנינו לככרים בעולם המ־שפט וביקשנו לדעת מהם לדעתם פסקי הדין החשובים שנתנו שופטי ישראל מאז ראשית הקמתה.

השנים האבודות

עו"ד אפי נוה, יו"ר לשכת עו"ד ובעל משרד המתמחה בדיני נזיקין: "במארכ 2004, בפסק דין מהפ"כני ואמיץ של בית המשפט העליון בעניין עובד המנוח אטינגה, נקבע לראשונה כי ניווק שחיי התקצרו, ועיזבו של ניווק שמת עקב תאונה ומעשה עוולה ולא הספיק לתבוע את נזקיו, יהיו זכאים לפיצוי בגין הפסד יכולת ההשתכרות ב'שנים האבודות', אותן שנות חיים שנשללו מהניזוק בשל קיצור תוחלת חייו או פטירתו בעקבות מעשה הנזיקין.

"הלכת השנים האבודות שינתה דרמטית את המצב המשפטי שהיה קיים, ולפיו לא נפסקו פיצויים בגין אובדן השתכרות בשנים האבודות לניזוק שתוחלת חייו קוצרה או לעיזבו של ניווק שנפטר. פסק הדין תיקן עוול משפטי היסטורי, ולמעשה הכיר ביכולת ההשתכרות של כל אדם כנכס בעל ערך, שכן לפני הלכת השנים האבודות היה למעשה 'זול' או 'משתלם' יותר מבחינת המזיק להרוג או לקצר חייו של אדם מלפצוע אותו – וכך, מזיק שגרם למוות שילם פיצוי נמוך משמעותית ממזיק שגרם לפגיעה ולנכות של הניזוק. העיוות הזה בא לידי ביטוי צורם עוד יותר במצב שבו הניזוק היה קטין או אדם ללא תלויים. במצב כזה, הפיצוי שהיה נפסק בגין פטירת קטין או אדם ללא תלויים היה פיצוי כספי קטן וזניה עד כדי ביוזי כבוד המת.

"העיוות המשפטי עד להלכת אטי" נגר הוביל לכך שמזיק שבמעשיו או במחדליו פצע אדם היה משלם לעי"תים מיליוני שקלים, בעוד שמזיק שגרם לדוגמה למות קטין היה משלם עשרות אלפי שקלים בודדים. בנו"ס, פסיקת ביהמ"ש העליון בהלכת אטינגר יצרה הרתעה יעילה למזיק, שמעשה היה עליו לדעת כי הוא יישא בכל הנוקמים אותם הוא גרם בעוולתו. "עקרון הלכת השנים האבודות יצר מהפכה של ממש, ולמעשה נתן

היו שלא כדיון.

"נקבע כי אחר הדברים שנוכעים מחופש ההתארגנות זאת ההגנה של ביה"ד נגד פיסורים בשל פעילות מאורגנת של עובד. בפסק הדין נקבע כי יש להורות להחזיר את העובד למקום עבודתו כשפוטר בשל התארגנות".

בין לשון לכוונה

עו"ד יהודה רוה, ראש משרד עו"ד יהודה רוה ושות' ומרצה בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב:

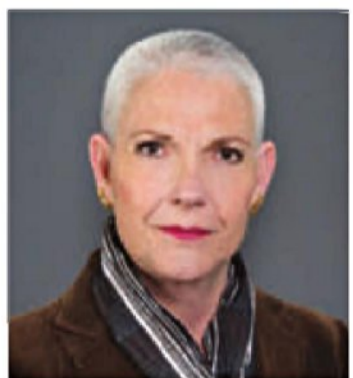
"קשה לחשוב על פסק דין שהש"פעתו על דיני החוזים גדולה יותר מפסק הדין בעניין אפרופים. בפסק דין זה, שעסק בסכסוך כספי בין חב"רה קבלנית (אפרופים) למשרד הבינוי והשיכון, קבע ביהמ"ש העליון כי "כפ"רשנות חוזה יש לחקור אחר הכוונה האמיתית והמשותפת של הצדדים בלא להיות מוגבלים לביטויים או לכינויים שהם השתמשו בהם. בעימות בין לשון החוזה לבין כוונת עושיו – יד האחרונה על העליונה". פסק הדין הזה, שהעדיף את 'כוונת הצדדים' על פני לשון החוזה, איפשר לבתי המשפט לפרש את החוזה על פי הבנתם גם אם לשון החוזה קבעה אחרת.

"הביקורת על פסק הדין לא איח"רה לבוא, ועיקרה היה כי פרשנות מאוחרת זו של החוזה על ידי בית המשפט, הגוברת לעיתים על לשון החוזה, פוגעת בוודאות המסחרית והמשפטית בדיני החוזים.

"בעקבות הלכת אפרופים והמ"חלוקת שעוררה תוקן חוק החוזים (ס' 25) ב־2011, וזו לשונו של הקטע הרלוונטי לענייננו (לאחר התיקון): '25' (א) חוזה יפורש לפי אומד דע"תם של הצדדים, כפי שהוא משת"מע במפורש מתוך החוזה, ומנסיבות העניין, ואולם אם אומד דעתם של הצדדים משתמע במפורש מלשון החוזה יפורש החוזה בהתאם ללשונו". "הסעיף המתוקן ברור לכאורה, אבל הוא לא הביא לסיום המה"לוקות על היקף ותחילת הלכת אפרופים שאחרי חקיקת התיקון. הקהילייה העסקית תצטרך כנראה להמתין עד להחלטה עקרונית חד"שה של ביהמ"ש העליון, שיקבע סופית את ההלכה בעניין חשוב זה, ונקווה שהבשורה תבוא לפני חגיגות 100 שנה לישראל".

הוגנת שמה רסן על רשויות החקירה במטרה להבטיח לנאשם זכות להליך הוגן, ובו שמורה לו האפשרות לנ"סות ולהוכיח את חפותו. ללא הט"לת מגבלות על הרשויות החוקרות קיים חשש אמיתי מפני הרשעתם של חפים מפשע. לימים הכיר המחוקק בחשיבות הדוקטרינה ועיגן אותה במפורש בחוק. הלכת יפת ממשיכה ללוות אותנו גם כיום כשהיא הול"כת, מתפתחת ומתעצבת כל העת. בתי המשפט מבטלים כתבי אישום מטעמים של הגנה מן הצדק במשורה, תוך שהם מאזנים בין עוצמת הפגם שנפל בהתנהלות הרשות ובין חומ"רת העבירה. בית המשפט גם שואל עצמו אם ניתן לרפא את הפגם שנפל באמצעי שפגיעתו פחותה. רק כאשר התשובה שלילית יורה בית המשפט על ביטול כתב האישום".

למען העובדים

עו"ד נעמי לנדאו, שותפה מייסדת במשרד נעמי לנדאו ושות' המתמחה בתחום דיני העבודה: "מפעלי תחנות בע"מ נ' יניב (1996) הוא פסק דין שעסק בפיטורים בגין התארגנות העובדים, כאשר בית הדין לעבודה נתן צו החזרה לעבודה. זהו פסק דין ראשון המוביל את חופש ההתארגנות במקומות עבודה ומצו"טט עד היום. העובדים רצו להתארגן, ולטענתם פוטרו על רקע ניסיונות ההתארגנות. לטענת המעסיק, העו"דים פוטרו בגלל הפרות משמ"ת: היעדרות ללא אישור ממקום העבודה. ביה"ד קבע כי העובדים פוטרו שלא כדיון, שכן פיטוריהם היו לאור ניסיונם לארגן את העובדים בעבודה. ביה"ד השתכנע שהעובדים פוטרו אך ורק בשל היותם חברי ועד העובדים, וכי אין ספק שהפיטורים

קבוע עבור שותפו לחיים מאותו מין מהווה אפליה בתנאי העבודה מחמת נטייה מינית. אפליה זו – אסורה היא, נקבע בבג"ץ. "סדרת פסקי דין אלה, ובראשה פסיקת בג"ץ, הייתה פריצת דרך בהכרה בזכויותיהם של זוגות הומו"סקסואלים, אך המסע עדיין לא תם. בכל הקשור להורות, פונדקאות, הפניות ואימוץ יש עדיין כברת דרך משפטית שאמורה להיעשות".

הגנה על הנאשם

עו"ד עמית חדה, שותף במשרד ד"ר י. וינרוב ושות': "פסק הדין בעניין יפת יצא תחת ידיו של ביהמ"ש העליון כבר לפני יותר מ־20 שנה, אך הוא עדיין נתפס, ובצדק, כפסק דין פורץ דרך בכל הנוגע לזכותם של נאשמים להליך פלילי הוגן וראוי. פסק הדין קבע לראשונה כי במ"קרים שבהם נפל פגם חמור בהתנהלות הרשות החוקרת או הרשות התובעת יבטל בית המשפט את כתב האישום שהוגש נגד הנאשם בלי להידרש כלל לשאלת אשמתו או חפותו. הדוקטרינה המשפטית המא"פשרת לבית המשפט לבטל את כתב האישום מכונה 'הגנה מן הצדק', והיא מעניקה לבית המשפט שיקול דעת רחב להחליט באילו מקרים התנהלות הרשות פגעה בזכותו של הנאשם להליך הוגן, באופן המצדיק את ביטול כתב האישום נגדו. "במבט שטחי, הלכת יפת עשויה להיראות כהלכה מוקשית המאפ"רת למי שביצע עבירות להימלט מאימת הדין. בחינה עמוקה יותר מוליכה למסקנה הפוכה. האינטרס הציבורי שעליו אמון בית המשפט לא מתמצה רק בהרשעת האשם. חברה

ערך כספי ממשי גם לאובדן החיים וגריעתם, שעה שעד לפסה"ד היה הערך הזה קטן וזניה, ומכאן חשיבותו העצומה לתחום דיני הנזיקין".

מהפכת הלהט"ב

עו"ד רות דיין וולפנר, בעלת משרד המתמחה בדיני משפחה וירושה:

"במדינה שרק ב־1988 מחקה מס"פר חוקיה את הסעיף בחוק העו"נשין שקבע שיחסי מין בין גברים הם עבירה פלילית אסורה, מקבלים כיום זוגות בני אותו המין הכרה שיפוטית נרחבת, השואפת להעניק להם זכויות שוות לאלו של בני זוג ידועים בציבור. "בג"ץ אל על נתבי אויר לישראל נ' יונתן דנילוביץ ובית הדין הארצי לעבודה, שניתן ב־1994, הוא פסק הדין הראשון של ביהמ"ש העליון שעסק באפליה על רקע נטייה מינית. ב־1989 הגיש יונתן דנילוביץ, דייל באל על, תביעה נגד החברה לבית הדין האזורי לעבודה בטענה שאל על מסרבת להנפיק כרטיסי טיסה חינם לבן זוגו, ולטענתו הדבר מהווה אפליה על רקע נטייה מינית. ביה"ד לעבו"דה קיבל את התביעה וקבע שמדובר באפליה אסורה על פי חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, האוסר על מעביד להפלות עובד על רקע מינו, נטייתו המינית, מעמדו האישי או היותו הורה. אל על עירערה על פסק הדין לביה"ד הארצי לעבודה, אבל ערעור"רה נדחה. מכאן עתרה לבג"ץ וביק"שה לקבוע כי סירובה להעניק כר"טיסי טיסה חינם לבן זוגו של הדייל אינו אפליה אסורה. בג"ץ רחה את העתירה ברוב קולות וקבע כי 'הע"נקת טובת הנאה לעובד קבוע עבור ידועה בציבור ואי"הענקתה לעובד